

10

New Wave ging los

(met dank aan Selma)

Student Selma Vaillant begeleidde als *artist handler* de rappers in de Ziggo Dome. 'Waar is Priceless? Ik zie hem nergens!'

Foto ANP

'Geen humanities apocalypse' Collegevoorzitter Luc Sels brak maandag een lans voor de geestes- en sociale wetenschappen. 'Als democratieën eroderen, moeten we dan niet harder werken om te begrijpen waarom dat zo is en hoe we het tij keren?'

2

Dierenvriend Clean-ups en teldagen: hoe burgers de wetenschap helpen

6

Met Flixbus naar Kyiv Student maakt film over Oekraïense leeftijdsgenoten

9

Leidse VSP stopt, leden gaan door op eigen titel

De Leidse tak van de radicaalrechtse Vrijmoedige Studentenpartij (vsp) bestaat niet meer. De drie afgesplitste leden blijven op persoonlijke titel in de medezeggenschapsraden.

DOOR VINCENT BONGERS

Dat bevestigt vsp-universiteitsraadslid Lobke Jegen. Ze weigert in te gaan op de reden van de afscheiding van de moederpartij, die ter discussie is komen te staan door het vermeende wangedrag van landelijk partijvoorzitter Marlon U.

Die 25-jarige student psychologie aan de Vrije Universiteit wordt ervan verdacht dat hij tijdens een borrel van de studentenraad een medestudent heeft aangevallen. In uitgebreide reconstructie beschreef *Het Parool* het incident: toen U. en mede vsp-lid Reinout V. het nazilied 'Erika' zongen, sprak het slachtoffer U. daarop aan die hem vervolgens 'meerdere keren hard tegen de grond' duwde 'hard in het gezicht' sloeg. *Het Parool* heeft beelden van het incident.

U. maakt zich volgens het artikel al drie jaar schuldig aan wangedrag. Zo zou hij 'hé faggot, faggot' hebben geroepen tegen een homoseksuele vu-medewerker, 'mag ik geen kusje?' hebben gevraagd en de man vervolgens ook hebben gekust.

Ook zou hij vrouwen seksueel intimideren. Volgens een bron van *Het Parool* zei U. tegen haar: 'Kom met Reinout en mij mee naar een hotelkamer, dan spuiten we al je gaten vol.'

De acties van U. hebben voor een implosie van de vsp gezorgd. Inmiddels zijn er al een aantal leden uit het landelijke bestuur gestapt en zijn alleen U. en een ander bestuurslid nog over. De fractie in de studentenraad van de Universiteit van Amsterdam is ontbonden. De vsp-fractie aan de Universiteit Utrecht stopte er eind januari al mee.

Ook de Leidse leden zijn inmiddels uit de partij gestapt. Jegen zit in de universiteitsraad en de faculteitsraad Rechten. Ook faculteitsraadleden Arie Jovan (Wancho) Karkalasev (Geesteswetenschappen) en Maurien van der Linde (Wiskunde en Natuurwetenschappen) gaan op eigen titel verder.

Jegen geeft summier commentaar en wil niet ingaan op de aanleiding van de afsplitsing. 'We vinden het belangrijk dat er een duurzame rechts-conservatieve beweging blijft bestaan', appt ze. 'En wij zullen ons daarvoor blijven inzetten op dezelfde manier, weliswaar als onafhankelijke leden.'

Andere vragen wil ze niet beantwoorden want 'ik weet dat dit voor veel journalisten weer een onderwerp is om die beweging in diskrediet te brengen, en daar wil ik verder niet aan meewerken'.

Vorig jaar deed de vsp voor het eerst in Leiden mee aan de universitaire verkiezingen. In een interview in maart 2025 in *Mare* vertelden Jegen en U. dat zij 'het ideologisch monopolie van een links-activistische klik' aan de universiteit wilden doorbreken.

Ook toen was de partij al omgeven door controverses. Op de vu plakten de partij stickers bij genderneutrale toiletten met de tekst "Er zijn twee genders! Durf jij het nog te zeggen?" U. ontkende dat in *Mare*: 'We deelden ze uit. Wij plakken geen stickers om mensen te treiteren.' Jegen zei over de stickers: 'Er zijn heel veel onderwerpen die misschien mensen kwetsen, maar je hebt niet het recht om niet gekwetst te worden. Je mag het oneens zijn met elkaar, zo kom je verder.'

Een van de Leidse leden van de partij is lid van de Groot-Nederlandse Studentenvereniging (GNSV), die sterke banden heeft met de extreemrechtse Geuzenbond. Dat maakte U. 'niets uit', zei hij destijds.

De Leidse GNSV deelde op de El Cid-infomarkt flyers uit waarop iemand het white power-teken lijkt te maken. Dat vond U. 'heel vergezocht. Als je op deze manier te werk gaat, dan kun je iedereen wel gaan cancelen'.

Op 14 augustus vorig jaar werd de 24-jarige Thomas D. opgepakt op verdenking van het voorbereiden van een terroristisch misdrijf. Bij doorzoeken op het adres waar hij was ingeschreven werden verboden vuurwapens en munitie aangetroffen. D. was lid van de Geuzenbond en van de GNSV, eerst in Leiden, later van de Nij-meegse tak. D. staat inmiddels terecht voor verboden wapenbezit en de GNSV heeft hem geroeyerd.

Sels strijdt tegen een ‘humanities apocalyps’

Collegevoorzitter Luc Sels hield maandag in zijn diesrede een gloedvol pleidooi voor het belang van geestes- en sociale wetenschappen. 'Die moeten we koesteren: niet als erfgoed, maar als fundament voor de toekomst.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO MARC DE HAAN

We leven in een tijd waarin veel vanzelfsprekendheden onder druk staan', zei nieuwe collegevoorzitter Luc Sels maandagmiddag tijdens de diesviering. Sinds afgelopen november heeft hij de oudste universiteit van de Lage Landen (Leuven) verruild voor de oudste universiteit van Nederland. Zijn ouders - beiden in de negentig - die naar Leiden waren afgereisd om de rede van hun zoon te beluisteren, werden getraakteerd op een luid applaus van de zaal. 'Groeivertraging, heroplevend nationalisme, onrust op het wereldtoneel, de roep om strategische autonomie en verstrenging van migratiebe-

leid zetten de samenleving op scherp', ging Sels verder. Daar komt bij dat universiteiten in toenemende mate slachtoffer worden van anti-elite-retoriek, bezuinigingen en afnemende internationalisering en autonomie. Academici moeten zich daarom 'grondig herijken', betoogde de voorzitter. 'Het lijkt alsof universiteiten terrein verliezen, maar eigenlijk verschuift vooral hun positie in het kennislandschap.' Ze zijn niet langer 'de poortwachter van kennis, maar nog altijd een bron ervan'. 'Maar wat ongemakkelijk aanvoelt, is dat hun dominante positie onder druk staat.'

Sels brak een lans voor de geestes- en sociale wetenschappen. Dat die onder vuur liggen was volgens hem 'geen neutrale beleidskeuze'. 'Overheden lijken vooral een nuttige universiteit te willen en te twifelen of investeringen in de geestes- en sociale wetenschappen dat beoogde nut opleveren. We zijn nog lang niet toe aan wat wel eens de *humanities apocalyps* wordt genoemd: het verregaand uitkliden van de geesteswetenschappen. Maar de bezorgdheid groeit.'

Hij stelde de zaal een paar retorische vragen, met de boodschap daarover na te denken. 'Is er, nu China uitgroeit tot economische en wetenschappelijke grootmacht, niet juist méér in plaats van minder begrip nodig van taal, cultuur en samenleving? Als democratieën eroderen, moeten we dan niet harder werken om te begrijpen waarom dat zo is en hoe we het tij keren? Als de energietransitie afhankelijk is van gedragsverandering bij burgers en bedrijven, is het dan verstandig de ruimte te beperken van disciplines die menselijk gedrag bestuderen?'

Ook vroeg hij zich hardop af of universiteiten het zich kunnen veroorloven 'te besparen op ethiek

en kritische sociale wetenschap' in een tijd waarin algoritmen sturen wat mensen zien, denken en kopen.

'Als taal misschien wel het laatste stukje menselijke magie is, moeten we die dan niet koesteren in plaats van haar te reduceren tot een technisch probleem voor machines? En heeft onze samenleving niet juist méér in plaats van minder historisch besef nodig, nu we zo gevaarlijk dicht bij het herhalen van fouten uit het verleden komen?' Hij zei voor deze wetenschappen te willen instaan. 'We koesteren onze unieke opleidingen: niet als erfgoed uit het verleden, maar als fundament voor de toekomst. We moeten er daarom niet alleen voor zorgen dat ze blijven bestaan, maar ook dat we ze zo vormgeven dat ze die cruciale rol waarmaken: scherp, relevant, in verbinding met elkaar en op de samenleving betrokken. Als we dat doen, dragen we niet alleen bij aan kennis, maar aan een maatschappij die beter begrijpt, handelt en samenleeft.'

Een derde reden waarom universiteiten zich moeten herpositioneren, is omdat de rechtsstaat onder toenemende druk staat. 'Rechtspraak, media, wetenschap en zelfs verkiezingsprocedures raken sterker gepolitiseerd. Het toont hoe kwetsbaar eerder opgebouwde waarborgen zijn.' Het debat smoren of 'ongemakkelijke standpunten verzwijgen' is niet de manier om aan die druk te ontkomen, stelde de collegevoorzitter. 'Wel door ruimte te laten om respectvol van mening te verschillen.' Ook vindt hij dat bestuurders af moeten van een 'stil-blijf'-houding en zich niet meer moeten onttrekken aan lastige debatten. 'Geén standpunt innemen heeft immers vooral als gevolg dat machtsverhoudingen stilzwijgend bevestigd worden.'

Sarah de Rijcke, die als nieuwe rector magnificus de ambtsketen kreeg omgehangen, sloot in haar rede aan op die woorden. 'Binnen onze gemeenschap voeren we soms verhitte discussies over wat we verwachten van universiteiten, over wie bepaalt wat universiteiten zijn en wat ze doen, over de vraag of de universiteit zelf wat moet vinden als het gaat om grote maatschappelijke uitdagingen.' Dat is waardevol, zolang 'het debat over wetenschappelijke kwaliteit niet verwordt tot een strijd om politieke identiteiten', aldus De Rijcke. 'Wetenschap is meer dan een symbool in een politiek debat. Ik zie graag dat we grote vragen over onze universiteit rustig en respectvol bespreken, juist als we het oneens zijn. Maar het gaat mij ook om de inhoud van de argumenten. Te vaak schieten die wetenschappelijk gezien tekort.'

De rector riep docenten en onderzoekers op zich af te vragen 'of we wetenschappelijke kwaliteit afwegen aan snelheid of zorgvuldigheid, of we academische vrijheid ook belangrijk vinden als de uitkomsten ons niet bevallen en of kennis pas telt als ze iets oplevert'. De Rijcke: 'Dat gesprek voeren we nog wat onwennig en niet altijd goed geïnformeerd.'

Beide collegeleden erkenden in hun toespraak dat de geopolitieke onrust en het afbrokkelend vertrouwen in instituties zoals de universiteiten problematisch zijn, maar dat het huidige coalitieakkoord ook vertrouwen geeft.

'Universiteiten staan sterker dan we soms aannemen, vooral nu het nieuwe kabinet hun perspectief weer verbetert', aldus Sels. 'Laten we niet vergeten: democratische erosie bemoeilijkt hun missie, maar benadrukt tegelijkertijd het belang ervan.'

Waarom krijg ik geen straf als ik onvoorbereid kom aankakken?

Het was een *mourning*, een moppermorgen waarop je het liefst met rochels van regendruppels in je nek zou wegstromen in de dichtstbijzijnde trottoirput, om verstoten uit het daglicht in de diepste rioolstanken, samenzwerend met een schare onooglijke ratten als de verworpenen der aarde, de mensheid en al haar uitwassen te vervloeken.

Maar toch kreeg ik het miraculeus voor mekaar om én mijn lunch te smeren én mijn trein te halen én mijn collegezaal te vinden. Opgemonterd wilde ik mijn hier-heb-je-je-herniastoeltje uitklappen om het college te volgen, maar de overwinning op mijn slechte ochtendhumeur liep toch uit op een veni, vidi, foetsie.

Ik had mijn huiswerk niet gemaakt, herstelde mijn studiemateriaal niet voorbereid. Als dodelijke blikken zag ik plots de gepikeerde fronsgezichtjes van mijn huiswerkverzuimende nabijversers voor me dansen. In hun ogen lag het vurige verwijt der hypocrisie.

Hoe kon ik nu zo'n belabberd voorbeeld geven, van mijn leerlingen eisen wat ikzelf niet nakom? Is dat niet *Morals 101*, abc-ethiek, de klassieke gulden regel? Een diepe zucht van vertwijfeling besloeg mijn laptopscherm, en terwijl de condens geleidelijk wegtrok, kwam er tegelijkertijd klaarte in mijn geweten: ik zou mijn plichtsverzaking aangeven bij de docent. Dat was toch wel het minste wat ik kon doen.

Nadat ik een weinig theatraal en zo zakelijk mogelijk mijn nalatigheid had beleden en mijn *mea culpa* had uitgesproken, was het antwoord een behoorlijke anticlimax.

'Dat is niet erg. Ik ga er niet vanuit dat jullie alles lezen, dat je aanwezig bent en meedoet is al voldoende.'

Zo'n flauwe reactie had ik moeten zien aankomen, want er is bijkans geen meester Pennewip binnen de uni te bekennen die ons als postpukkelpubers hardhandig durft aan te pakken en ook maar een greintje meer discipline eist dan in de cursushandleiding veilig en formeel vermeld staat.

‘Wie verzaakt verspilt sneu zijn tijd én steekt een dikke middelvinger op naar studiegenoten’

alle colleges die ik acht jaar lang heb gevolgd, kon ik zonder problemen totaal onvoorbereid komen aankakken, zonder dat dit ook maar de geringste consequenties had. En als een dappere docent ernaar vroeg, was elke zin met het woordje 'stress' erin al genoeg om een meewarig knikje van begrip te ontlokken.

Wordt dit nu een oproep tot een zero-tolerance-controlebeleid tot een rector die het docententeam à la Bint van F. Bordewijk toespreekt: 'Men moet ver teruggrijpen en snel, naar het oude systeem van macht en vrees. Dit oude is het nieuwste, het beste, het enige. Ik eis: een-stalen-tucht. Nu ga?'

Nee bedankt, zo'n machtsstelsel heeft in de geschiedenis niet tot de meest humane praktijken geleid, dus laten we dat niet nog eens proberen.

Maar hoeveel ongerief het onderwerp studiediscipline ook oplevert, het is een te belangrijke voorwaarde voor onze onderwijskwaliteit om het volstrekt te negeren. Het is een wereld van verschil of je als docent een werkgroep leidt die zich netjes heeft voorbereid, of ter plekke om de titel van het te bespreken hoofdstuk moet vragen.

Bovendien is het hele doel van een werkgroep juist die diepgravende discussie over de stof. Verdieping, verbreding, verrijking. Als je kortom verzaakt in de voorbereiding ben je niet alleen sneu je tijd aan het verspillen, maar steek je ook nog eens een dikke middelvinger op naar je studiegenoten.

En de gedachte dat we als studenten volgroei en wel onze boontjes kunnen doppen nu ons levensgetal boven de achttien uitkomt, is eerder het probleem dan de oplossing, want onder het zalige zegel van volwassenheid, kleeft heel wat kinds gestuntel. Dus geef ons alsjeblift een strengere studietucht. Geen stalen, wel van elastiek graag.

Henrik Laban is docent Nederlands en volgt de lerarenmaster

Kraam van de GNSV tijdens de Infomarkt van de El Cid-week van vorig jaar

Radicaal-rechtse GNSV niet geweerd

Het college van bestuur gaat de radicaal-rechtse studentenvereniging GNSV vooralsnog niet weren van de introductieweek. ‘We blijven alert op signalen van onveiligheid, discriminatie en uitsluiting.’

DOOR MARK REID
FOTO WALTER HERFST

De universiteit is niet van plan de radicaal-rechtse Groot-Nederlandse Studentenvereniging (GNSV) te weren van de El Cid-week. De aanwezigheid van de vereniging op de infomatiemarkt tijdens de El Cid-week leidde de afgelopen twee jaar tot protest binnen de universitaire gemeenschap. Eerdere verzoeken om de vereniging te weren van de introductieweek werden door het bestuur afgewezen. Studentenpartij dsp-sc vroeg vorige week tijdens de universiteitsraadsvergadering of de universiteit de vereniging dit jaar wel zou verbieden. Collegevoorzitter Luc Sels, die niet bij de vergadering aanwezig kon zijn, liet via vicevoorzitter Timo Kos weten dat niet van plan te zijn. ‘We begrijpen wat er speelt onder studenten en medewerkers’, las Kos voor uit een verklaring. ‘Tegelijkertijd is het uitsluiten van verenigingen op basis van hun meningen niet in lijn met de uitgangspunten van de universiteit en kan dit bijdragen aan polarisatie.’ Verder hecht de universiteit ‘groot belang aan vrijheid van meningsuiting en vereniging’, al-

lus Sels. ‘Deze vrijheden brengen met zich mee dat studenten de vrijheid hebben om ook controversiële standpunten te uiten en zich daarom te organiseren.’ Maar de universiteit is tegelijkertijd ‘geen neutrale marktplaats, maar een gemeenschap met gedeelde waarden en gedragsnormen. Het bestuur kan daarom ook grenzen stellen aan wat het toelaat, waarbij niet de ideologische achtergrond doorslaggevend is, maar de vraag of het geheel aan handelingen plaatsvindt binnen de wet en de universitaire regels.’ Volgens het college zijn ‘er op dit moment door de universiteit geen overtredingen door de GNSV vastgesteld die aanleiding geven om deelname te weigeren. We blijven wel alert op signalen van onveiligheid, discriminatie en uitsluiting. De universiteit zal passend en proportioneel optreden bij overtreding van de wet en de universitaire regels.’ ‘Is wachten tot het misgaat niet te laat?’ reageert Anouk Moritz van dsp-sc op het statement. ‘Dat is toch een risico, terwijl er nu al volgens veel experts verontrustende signalen zijn.’

‘Is wachten tot het misgaat niet te laat?’

‘Er zijn zorgelijke signalen’, aldus Kos. ‘Aan de uitersten van het politieke is er daadwerkelijk geweld en racistisch gedachtegoed. Er zijn partijen zoals de Geuzenbond die door de Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid in de gaten gehouden worden, en die informeren ons. Dat is wat anders dan een studentenvereniging preventief weren. Dat kunnen we moeilijk doen tenzij we bewezen haatdragende of racistische uitingen zien.’ Kos wilde nog niet reageren op een petitie over het weren van de GNSV die rondgaat. ‘Die hebben wij nog niet aangeboden gekregen.’

De aanpak van hoge werkdruk loopt vertraging op vanwege... hoge werkdruk

Er komt een nieuw plan van aanpak om de veel te hoge werkdruk aan te pakken, liet vice-collegevoorzitter Timo Kos weten. Alleen dat duurt nog even omdat de werkdruk heel erg hoog is. ‘We ronden het zo snel mogelijk af.’

DOOR VINCENT BONGERS

Uit het werkbelevingsonderzoek 2025 blijkt dat er heel wat mis is als het gaat om de werkdruk en de sociale veiligheid aan de universiteit. Bijna de helft van de medewerkers vindt dat de werkdruk veel te hoog is. Een kwart heeft last van ongewenst gedrag en slechts twaalf procent heeft vertrouwen in de organisatie. ‘Werkdruk is een heel taai probleem dat we niet een-twee-drie kunnen oplossen’, constateerde vice-collegevoorzitter Tim Kos tijdens de universiteitsraadsvergadering. ‘Vooral het punt van vertrouwen is heel erg belangrijk. We moeten echt werken aan beter leiderschap en helderdere communicatie.’ Kos zei dat het college van bestuur veel doet aan bewustwording rond werkdruk en sociale veiligheid met campagnes en coaching. ‘Het belangrijkste is tijdig signaleren en problemen bespreekbaar maken. Er zijn stappen gezet, maar er zal nog het nodige nodig zijn. We zien al wel de eerste effecten van dat beleid.’ Over het terugdringen van sociale onveiligheid zei Kos: ‘Er zijn meer vertrouwenspersonen beschikbaar en ze zijn makkelijker vindbaar.’ Volgens Mark Dechesne van personeelspartij IAG ontbreekt het in het werkbelevingsonderzoek aan een analyse van de achterliggende oorzaken van de problemen. ‘We denken nog altijd te veel in symptoombestrijding.’ Agur Sevink van personeelspartij UB: ‘Er is weinig sprake van oncrete aanpak.’ ‘Een belangrijk element dat in de analyse ontbreekt is het thuiswerken’, zei Nikolaeta Yordanova (IAG). ‘Sinds covid is dat steeds algeme-

ner is geworden. Dat verslechtert de communicatie binnen teams. Dat zorgt voor minder vertrouwen in elkaar en de organisatie. Je kunt niet even op de deur kloppen van een collega en wat vragen.’ ‘Ik denk dat het nuttig voor HR is om hier ook adviezen over te ontvangen’, reageerde Kos. ‘Overigens levert het samen op kantoor zitten niet altijd meer sociale veiligheid op, moet ik helaas zeggen.’ Er is ook een gebrek aan duidelijkheid bij medewerkers, stelde Kos. ‘Waarom doen we de dingen zoals we ze doen? Dat is niet voor iedereen goed te volgen. Er wordt te veel ris geïmplementeerd.’ Sevink: ‘Vooral medewerkers onderaan de informatieladder krijgen dingen gewoon niet te horen.’ ‘We bespreken dit al zo lang in de medezeggenschap dat het moeilijk is om niet cynisch te worden’, verzuchtte Patrick Klaassen (UB). ‘We maken steeds nieuwe plannen en bieden cursussen aan, maar kijken niet goed terug naar wat er mis is gegaan. We hebben diverse sociale onveiligheidsdiscussies gehad. Laten we daarvan leren. Hebben we in die zaken gehandeld volgens onze normen en waarden? Zo niet, waarom niet? Kunnen we daar patronen uit halen en zo gericht de cultuur veranderen?’ ‘Het is niet makkelijk om collega’s aan te spreken op hun gedrag’, antwoordde Kos. ‘Het leiderschapsprogramma is juist ook gericht op het bespreekbaar maken van al deze structuren.’ We willen dat de verdeling van taken in teams op de gewenste manier gaat en dat de omgangsvormen goed zijn, zei hij. ‘Er is ruimte voor positieve ontwikkelingen: goede voorbeelden belonen en medewerkers die het slechte voorbeeld geven daarop aanspreken.’ Marie Kolbenstetter van personeelspartij PhDoc vroeg of er al zicht was op een nieuw plan van aanpak werkdruk. Dat plan komt eraan, beloofde Kos. ‘Maar ook HR is dun bezet op dit moment. De directeur heeft net een mooie nieuwe baan elders. We ronden het zo snel mogelijk af, maar ik doe nog even geen toezeggingen over wanneer het verschijnt.’

Ook bij Rechten blijft discussie voortduren: moeten we AI omarmen of verbieden?

Een werkgroep van de faculteit Rechten heeft richtlijnen gemaakt die docenten en studenten helpt hoe om te gaan met AI. ‘Ik denk dat veel docenten een algeheel verbod willen, maar hoe gaan we dat handhaven?’

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Het is een heet hangijzer: het gebruik van AI in het onderwijs. Verbieden of omarmen? En hoe dan? De werkgroep AI-onderwijs van de faculteit Rechten maakte twee richtlijnen: een voor docenten en een voor studenten. Die voor docenten is bedoeld als hulpmiddel om te bepalen in hoeverre het gebruik van AI is toegestaan voor schrijfp opdrachten die studenten thuis maken. Kortgezegd zijn er vier niveaus: een algeheel verbod; gebruik voor redactioneel werk (dus om zelfgekozen bewoordingen beter te formuleren); gebruik om te brainstormen, voor bronnenonderzoek en tekststructuur; en het toestaan van AI in het gehele proces. Docenten kunnen ook meerdere niveaus tegelijk toestaan. In ieder scenario moeten studenten verantwoorden hoe ze AI hebben gebruikt, behalve bij een algeheel verbod. In dat geval kan de docent de student om een verklaring vragen waarin expliciet staat dat er geen gebruik is gemaakt van AI. De personeelsgeleding van de faculteitsraad zei blij te zijn met de richtlijn, maar heeft ook zorgen. ‘Ik denk dat veel docenten een algeheel verbod willen’, merkte raadslid Gelinj Molier op in de faculteitsraad. ‘Maar hoe gaan we dat handhaven? Zeker voor docenten die geen verstand van AI hebben is dat heel lastig. Ik merk de afgelopen twee jaar dat de papieren een stuk beter zijn geworden. Maar of ze AI hebben gebruikt kan ik niet goed achterhalen, alleen wanneer wat ze hebben opgeschreven niet overeenkomt met de stof.’ ‘Je kunt niet garanderen dat studenten het niet gebruiken en je kan het als docent ook niet altijd opsporen’, erkende werkgroep-lid en beleidsmedewerker Thio Termorshuizen. ‘Zelfs niet als je AI-geletterd bent. Als studenten AI op een slimme manier gebruiken, wordt het moeilijker om te detecteren.’ ‘Ik kan in enige mate zien waarvoor wel en geen AI is gebruikt, bijvoorbeeld wanneer ik bepaalde patronen in het taalgebruik zie’, reageerde raadslid Esther van Ginneken. ‘Maar dat vraagt wel enige AI-geletterdheid.’ Molier: ‘Ik ben al wat ouder, dus voor mij is het gebruik van AI een enorme drempel. Er is geen enkele *incentive* voor mij om me erin te verdiepen. Maar ik vrees dat als ik het blijf verbieden, ik over drie jaar ander werk moet zoeken.’ Na gelach in de zaal ging hij verder: ‘Het is niet makkelijk om je dit eigen te maken en ik zie collega’s om me heen die er ook enorm tegen-

op zien, omdat ze er nog nooit iets mee hebben gedaan. Maar ik vrees dat uiteindelijk iedereen eraan zal moeten geloven.’ Toch wilde Molier graag weten of een algeheel verbod mogelijk blijft. ‘Ik doceer aan een master met veertig studenten. Heb ik de vrijheid om te zeggen: ik doe mondelingen? Ik vind het namelijk ver gaan om docenten te verplichten AI-geletterd te worden.’ ‘Als jij heel graag AI wil verbieden om allerlei legitieme onderwijskundige redenen, is dat helemaal prima’, reageerde Tycho de Graaf, werkgroep-lid en hoogleraar technologie en privaatrecht. ‘Maar juist ook dan zul je wel enigszins AI-geletterd moeten zijn om te kunnen controleren of jouw verbod werkt. Maar een mondeling afnemen is zeker een optie.’ Termorshuizen merkte op dat de kwaliteit van de toetsen hoe dan ook op peil moet blijven, ook met het oog op visitaties. AI dwingt opleidingen daarom om andere leerdoelen op te stellen. ‘Bijvoorbeeld dat we minder op spelling en grammatica moeten toetsen en meer op andere vaardigheden. Onze werkgroep werkt samen met de examencommissies aan een advies hierover.’ De andere richtlijn die de werkgroep heeft gemaakt, is bedoeld voor studenten die zich voorbereiden op niet-schrijftentamens. ‘We willen hen helpen met hoe ze het best kunnen studeren’, zei Termorshuizen. ‘Het is niet de bedoeling om hen te stimuleren AI te gebruiken, maar we willen wel dat ze dat verantwoord doen.’ De leidraad benoemt de voordelen van het zelf aantekeningen maken, teksten schrijven en tentamenstof gespreid leren. Ook worden de risico’s en valkuilen van AI-gebruik genoemd. De studentgeleding had echter uitsluitend vragen over de leidraad voor docenten. ‘Niveau vier schrijft voor: integreer AI in schrijfp opdrachten’, zei studentraadslid Floris-Jan Boutens. ‘Veel studenten hebben een betaalde AI-tool die 25 euro per maand kost, voor het herschrijven van betogen en het aanbrengen van de juiste tekstopbouw. Hebben jullie erover nagedacht om studenten op specifieke tools te wijzen, zodat iedereen dezelfde gebruikt?’ De Graaf: ‘Daar zijn we inderdaad mee bezig. De universiteit heeft al een AI-tool, LUCA, die docenten de mogelijkheid geeft om een chatbot te genereren waarvan studenten gebruik kunnen maken. Maar vooralsnog hebben studenten de vrijheid zelf te kiezen welke tools ze gebruiken. Ik heb tegen mijn studenten gezegd: gebruik alleen de gratis AI-tools. Dat creëert namelijk meer gelijkheid.’ ‘Er is binnen onze faculteit een heel nadrukkelijk geluid dat juridische opleidingen zichzelf opnieuw moeten uitvinden en AI moeten omarmen’, concludeerde vice-decaan Jan Crijns. ‘En er is een geluid dat zegt: dit is de bijl aan de wortel van onze studies, dus verbied het als jeblieft. Daartussen is veel mogelijk, en ik kan me zo voorstellen dat we ergens daartussen uitkomen.’

Veerkracht

Het wordt steeds makkelijker voor burgers om de wetenschap te helpen: naast teldagen, natuur-apps en clean-ups zorgen ook dierenopvangcentra voor waardevolle data, bijvoorbeeld over de verspreiding van vogelgriep. *Mare* ging met bioloog Liselotte Rambonnet naar het vogelasiel waar ze werkt. ‘Futenkuikens zijn net Tamagotchi’s.’

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO ANJÉS GÉSINK

Ghaaa! Ghaaa! Ghaaa!
‘De knobbelzwaan komt uit bad’, zegt Liselotte Rambonnet, bioloog en coördinator bij de vogelopvang in Leiderdorp. De enorme vogel wordt uit een zwarte bak met water getild. Collega Karen slaat een handdoek om het dier heen dat eerst klaaglijke tonen uitslaat en dan begint te sissen. Karen is niet onder de indruk van het verbale verzet. ‘Dat blazen is vooral branie.’
‘Hij heeft onder zijn knobbel een nare wond’, vertelt Rambonnet. ‘Hij was zo mager, waarschijnlijk vanwege pijn bij het slikken waardoor eten moeilijk is. Hij krijgt met een slang voeding toegediend, zodat hij weer aankomt en de wond kan genezen.’ Karin verwijdert de handdoek. ‘Hij kan zelf naar zijn hok aan de andere kant van de kamer lopen.’ De zwaan sist nogmaals een tikje beledigd en stampt vervolgens, na enige bijsturing (‘nee, niet daarheen’), naar zijn hok.
De opvang draait voornamelijk op vrijwilligers, net als de dierenambulance in hetzelfde pand. Er verblijven vooral meeuwen, duiven en kauwen, maar ook zeldzamere patiënten. Rambonnet opent een van de grotere hokken van een roofvogel. ‘Hier hebben we een sperwer die gewond is geraakt. Waarschijnlijk is-ie tegen een raam gevlogen.’
De sperwer plukt aan een dood vogeltje. ‘We voeren haar overleden kuikentjes. Het is een beetje een gek gevoel dat je jonge duiven oplapt, maar tegelijkertijd dode soortgenoten als voedsel gebruikt.’ Het gaat al een stuk beter met de roofvogel dan toen ze in januari binnen werd gebracht. ‘Ze had toen niet genoeg kracht om van de grond te komen. Inmiddels kan zij naar boven, op de hoge kast vliegen.’
‘s Winters is het betrekkelijk rustig in de opvang. In het broedseizoen begint de drukte. Afgelopen jaar was het vroeg in het seizoen al heel heet. ‘Jonge gierzwaluwen komen dan van onder de dakpannen vandaan, vallen op de grond en komen bij ons terecht. Je moet ze elk uur met de hand krekels en wasmotten voeren. Dat is echt lastig bij deze soort, want ze sperren hun snaveltjes niet open. Je wordt dus gedwongen om dat een beetje te forceren en ze hebben juist heel erg breekbare snaveltjes. We hadden er veertig, dus dat was behoorlijk aanpoten.’
Rambonnet onderzoekt het belang en de effectiviteit van burgerwetenschap en promoveerde vorige week bij de afdeling Science Communication & Society van het Instituut Biologie. ‘Voor heel veel biologen zijn de bijdragen van burgers echt noodzakelijk, omdat je als wetenschapper zo beperkt bent in je tijd en de schaal waarop je onderzoek kunt doen. Als je bijvoorbeeld een groot probleem als plasticvervuiling goed in kaart wil brengen heb je echt heel veel mankracht nodig. Ook het verbeteren van kennis over de natuur is grotendeels afhankelijk van burgers. Rond de 95 procent van alle soortenkennis die aan de EU wordt gerapporteerd, is afkomstig van vrijwilligers.’

Rambonnet onderzocht Nederlandse wild- en vogelopvangcentra, maar ook een project als Schone Rivieren waarbij ruim 1100 vrijwilligers twee keer per jaar de oevers afstruinen om plasticafval te verzamelen, categoriseren en documenteren. ‘De aanpak is heel gestandaardiseerd en levert veel data op die dan weer van nut zijn voor wetenschappers.’
Het project heeft ook invloed op overheidsbeleid. Deelnemers zijn soms ook meer dan schoonmakers en dataverzamelaars. ‘Je hebt supervrijwilligers, Schone Rivieren-ambassadeurs, die in hun eigen gemeente gaan lobbyen voor beleidsverandering om plasticvervuiling te voorkomen en zelf ook allerlei activiteiten organiseren.’
Participatie van burgers leidt vaak ook tot nieuwe perspectieven bij wetenschappers. ‘Mensen met verschillende achtergronden delen hun ervaringen en kennis. Dat helpt bij het bedenken van onderzoeksvragen.’
Het is steeds makkelijker geworden voor mensen om de wetenschap een handje te helpen. ‘Je kunt bijvoorbeeld ObsIdentify op je telefoon installeren. Dat is een app waarmee je wilde dieren en planten kunt identificeren. De jaarlijkse tuinvogeltelling is ook enorm populair.’
Rambonnet zag dat bij onderzoek naar plasticvervuiling vooral hoogopgeleide mensen meededen. ‘Als je een bredere doelgroep actief wil betrekken, kun je samenwerkingsverbanden vinden door naar een diverse groep mensen toe te gaan. Ik deed dat bijvoorbeeld met de vrijwilligers van de wildopvangcentra die wat betreft opleidingsniveau meer representatief zijn voor de maatschappij. Zij hebben heel veel kennis, verzamelen veel data en zijn geïnteresseerd in onderzoek.’
Voor haarzelf was het sowieso al bekend terrein. ‘In mijn studietijd werkte ik al als vrijwilliger bij de dierenambulance, destijds in Oegstgeest.’ Naast haar werk bij de opvang is ze ook een van de oprichters van Stichting De Grachtwacht: een groep vrijwilligers die elke zondag in kano’s clean-ups in de Leidse grachten doen. ‘We vinden het belangrijk dat we niet alleen het afval uit het water halen, maar alle troep ook categoriseren.’

‘Een gans met vogelgriep viel uit de lucht en liep rond in de keuken van een studentenhuus’

Daar zitten de gekste spullen tussen, vertelt ze. ‘Ik had tijdens een dienst bij de dierenambulance iets opvallends gespot in een Leidse sloot. We hebben toen een kleine expeditie opgezet om het uit het water te halen. We verzamelen namelijk in ons wachtershuisje (zie kader) op de Marebrug bijzondere vondsten, en die zijn ook te bezichtigen. Eenmaal ter plaatse bleken het plastic billen met een vrouwelijk geslachtsdeel te zijn: seksspeelgoed. Een mooie toevoeging aan de 18+-collectie die we al hadden.’
Hoe inspirerend de praktijk ook voor haar is, als wetenschapper moest ze afstand houden. ‘Tijdens mijn onderzoek naar de vogel- en wildopvangcentra was ik geen vrijwilliger bij de opvang in Leiderdorp en heb ik de medewerkers niet meegenomen in het onderzoek.’
Maar nu haar proefschrift is voltooid, is ze weer begonnen. Ze haalt een plumeau uit een bak. ‘Die is voor kleine futen. Die zitten vaak op de rug van hun vader of moeder. Dat kun je hiermee nabootsen, als je ze hierop zet. Futenkuikens hebben een hartvormige plek op hun kop die felrood wordt als ze gezond zijn. Je kunt ze als een Tamagotchi in de gaten houden. Ideaal, had elke vogel dat maar.’ Ze loopt naar de kast en pakt er een dode vogel met een prachtig van donkerbruin naar zandkleurig verlopend verenkleed uit. ‘Dit is een houtsnip. Ze hebben een lange snavel en als ze ergens tegenaan knallen krijgen ze vaak een zwelling in de kop. Deze heeft het helaas niet gered.’ >

Liselotte Rambonnet aan het werk. Foto Ghislaine Holswilder

> En dat is het lot van een deel van de vogels in de opvang, blijkt als Rambonnet een grote vriezer opent en in een stapel plastic zakken graaft. 'Hier liggen ook een houtsnip en een sperwer. Sommige overleden vogels gaan naar Naturalis voor de onderzoekscollectie.'

Nederland telt zo'n 65 vogel- en wildopvangcentra die meer dan honderdduizend dieren in nood opvangen. Ze verzamelen steeds vaker digitaal data, wat het makkelijker maakt om de gegevens te ontsluiten voor de wetenschap. Alleen houden de centra daar bij de verslaglegging geen rekening mee: ze verzamelen alle informatie voor hun eigen overzicht en omdat het nodig is voor het verkrijgen en behouden van vergunningen.

Dat zou nog beter kunnen, en medewerkers staan daar ook voor open, aldus de onderzoeker. 'Centra willen bijvoorbeeld een grotere rol spelen in het monitoren van ziektes. Dat is van groot belang voor de overheid, zeker nu de vogelgriep heerst. Wat zeggen de data van centra over waar en wanneer die voorkomt en welke soorten het meest gevoelig zijn? Maar dat kost tijd en dus geld die de opvangcentra momenteel niet hebben.'

In Leiderdorp zag Rambonnet zelf hoe het virus opruikt. 'Ik hou hier het aantal meldingen bij. In de eerste twee weken van november was er ineens een stijging. De ambulance kreeg bijvoorbeeld een melding van een studentenhuus waar een gans in de keuken liep. De vogel was uit de lucht komen vallen en bleek vogelgriep te hebben. Ook voor de volksgezondheid spelen de dieren-ambulance en de opvangcentra een heel belangrijke rol.'

Medewerker Bernhard trekt beschermende kleding en handschoenen aan. 'Volgens mij hebben we net een nieuw vogelgriepslachtoffer binnengekregen', zegt Rambonnet. 'Als het aantal gevallen toeneemt, moet je steeds vaker deze kleding aan. Dat kost heel veel geld. De overheid heeft eenmalig een ton beschikbaar gesteld waarmee centra beschermende kleding kunnen aanschaffen. Maar dit gaat vaker voorkomen in de toekomst en daar mag Den Haag best meer geld voor uittrekken.'

Liselotte Rambonnet, *Plastic Detectives and Wildlife Guardians*. Impact of volunteers monitoring plastic pollution and wildlife on science, society and nature. Promotie was 3 februari

Inbraak bij de Grachtwacht: 'Spullen hebben alleen voor ons grote waarde'

Op zondagnacht is er ingebroken in het brugwachtershuisje op de Marebrug. Een voorbijganger merkte de stukgeslagen ruit op en meldde het aan de Grachtwacht, de organisatie die het huisje beheert. Er is niks gestolen. De Grachtwacht organiseert wekelijkse kano-tochten door de Leidse grachten om de grachten schoon te houden. Enkele van de spraakmakende spullen die ze opvissen tijdens hun tochten, exposeren ze in het brugwachtershuisje. In de vitrine naast de vernielde voordeur staan onder meer een opgevisste *Labubu* en een opgezette duif. 'Er liggen spullen die voor ons van grote waarde zijn, maar de straatwaarde ervan is bijna

niks', vertelt Liselotte Rambonnet als ze maandagmiddag de glasscherven van de grond raapt. 'We vinden wel veel statiegeldflessen in de grachten, maar die bewaren we niet hier.' 'De dader is letterlijk door de groepsfoto's van de clean-ups naar binnen geklommen. Dus diegene had ook wel kunnen weten dat hier geen waardevolle spullen liggen.' Op camerabeelden was te zien hoe de inbreker, die niet identificeerbaar was, een baksteen door de ruit gooid. 'Sinds we in 2019 hier zijn begonnen, hebben we één keer eerder een baksteen door de ruit gehad', vertelt Rambonnet. 'Dat was op 3 oktober, dus dat was eerder een dronken actie dan een poging tot inbraak.' **CB**

Studenten zijn aan het kaarten in een schoolkelder te Charkiv, april 2022

Studeren, schuilen, bommen maken

Student Tobias de Saint Laurent pakte de Flixbus naar Oekraïne om een documentaire te maken over hoe zijn leeftijdsgenoten hun tijd verdelen tussen colleges volgen en het leger helpen. 'Ik wil niet slechts observeren maar de wereld ook beter maken.'

DOOR **CARMEN BROUWER** EN **MARCIËLLE VAN DER KRAAN**
FOTO **ANP**

'O nze professor ging naar de frontlinie om daar te werken als dokter. Hij nam zijn colleges nog gewoon op voor ons, maar op de achtergrond hoorden we explosies.'

'Ik ben gestopt met uitgaan en drinken. In plaats van feesten, gaan we naar schietbanen om geweren te leren gebruiken.'

'Ik dacht dat ik een studentenleven tegemoet zou gaan met veel buitenlandse reizen. Nu bezoek ik veel plekken binnen Oekraïne.'

Dit vertellen Oekraïense studenten in de halfuur durende documentaire *Between life and war* die is gemaakt door de Leidse security studies-student Tobias de Saint Laurent. Hij pakte een Flixbus van Den Haag naar Warschau, en stapte over op een bus naar Kyiv.

'We bestuderen bij mijn studie veel geopolitiek en veiligheidsproblemen', verklaart De Saint Laurent. 'Maar het voelt alsof we geen deel van de wereld uitmaken: we observeren alleen maar. Ik wil ook iemand zijn die de wereld beter maakt.'

In zijn film spreekt hij met studenten van de Nationale Universiteit Kyiv-Mohyla Academie. De documentaire werd vorige week woensdag in een volle zaal in Wijnhaven vertoond, gevolgd door een paneldiscussie.

'Ik had geluk, want ik was daar in een tijd waarin de Russen niet veel hebben gebombardeerd', vertelt De Saint Laurent over zijn reis. 'De nacht nadat ik terug naar Nederland ging, intensiveerden ze de aanvallen.'

De oorlog heeft een grote impact op hun leven, maar de studenten praten er op een verbazend luchtige manier

over. Maks (19), student geschiedenis en archeologie, vertelt dat colleges hetzelfde zijn als voorheen. Maar als het luchtalarm afgaat, gaan ze eventjes naar de schoolkelder. Kateryna (19), studente internationale betrekkingen, zegt dat de lessen soms ook daar gewoon doorgaan.

Kateryna vertelt dat ze in haar vrije tijd spullen verzamelt voor het leger. Ivan, tweedejaars masterstudent finance, bouwt in zijn vrije tijd aan militaire apparatuur. 'We maken drones, en bommen voor die drones', vertelt Maks. Galia (22), die finance en insurance studeerde, zag veel vrienden vertrekken. 'Het was erg eenzaam. Ik was dan wel met mijn familie, maar al mijn vrienden zaten in het buitenland.' Een groot deel van het onderwijs is online geworden, zoals eerder tijdens de coronapandemie. 'Ik ben tijdens mijn hele bachelor maar drie of vier keer op de universiteit geweest', vertelt Ivan.

Ook het toekomstbeeld van de studenten veranderde. Gaia wilde heel graag in het buitenland studeren, maar voelde zich schuldig tegenover haar familie die ze dan zou achterlaten. Ivan wilde ook graag naar het buitenland, maar werd bij de grens tegengehouden omdat hij een man is.

De documentaire heeft ook invloed op de maker gehad, geef De Saint Laurent toe tijdens de paneldiscussie. 'Ik voel nu minder druk om zo goed mogelijk op de universiteit te presteren. Ik denk dat het heel belangrijk is om onze veiligheid en vrede niet als vanzelfsprekend te zien en nu zo veel mogelijk te genieten.'

'Het beleid van de Universiteit Leiden is dat we studenten

niet aanmoedigen naar oorlogszones afreizen', grapt Antoine Lopez, tutor bij Security Studies. 'Ik was de mentor van Tobias tijdens zijn introductieweek', vertelt Janthe van Schaik, directeur van de organisatie OSINT for Ukraine (Open Source Intelligence, red.). 'Hij belde me 's nachts om te vertellen dat hij naar Oekraïne ging. Iedereen vertelde hem om niet te gaan, en het vooral niet aan zijn ouders te vertellen.'

'Ik zat in het goedkoopste hotel van Kyiv dat ik kon vinden toen ik mijn ouders belde', vertelt De Saint Laurent. 'Ze raakten in paniek.'

In het dagelijks leven merkte hij dat mensen aanvallen gelaten ondergingen. 'Niemand boeide het echt als het luchtalarm afging. Ze gingen naar de schoolkelder en daarna weer door met hun dag. Niemand was gestrest. Ik heb uiteindelijk een app geïnstalleerd die de luchtaanvallen bijhield.'

'Ik ben gestopt met uitgaan: in plaats van feesten, gaan we naar de schietbaan'

'Als het alarm gaat mogen bussen niet vertrekken, en dan is iedereen geïrriteerd', vult Anastasiia Poberezhna aan, die promotieonderzoek doet naar Oekraïense vluchtelingen in Nederland. 'Merkte jij dan ook dat iedereen heel geïrriteerd ging zuchten?'

'Het maakt niets uit dat je naar de universiteit moet, of naar de dokter, alle het openbaar vervoer moet stilstaan tijdens zo'n alarm', zegt Kseniia Ivanova, student European Studies aan de Haagse Hogeschool.

'We zijn gewend geraakt aan het luchtalarm', zegt Ivanova, die in 2022 uit Oekraïne vluchtte. 'Ik moet dit eigenlijk niet zeggen, maar uiteindelijk gingen wij ook niet meer naar de schoolkelders en gingen de colleges gewoon door. Maar dat kwam ook doordat het luchtalarm op sommige dagen elk half uur afging. Het werkte gewoon niet om dan elke keer te schuilen. We probeerden het gevaar een beetje in te schatten: zijn het drones of gewoon vliegtuigen?'

Maar haar tijdens de oorlog geboren broertje reageert minder laconiek op de dreiging, zegt Ivanova. 'Mijn ouders en ik merken dat hij bang is voor het geluid van

motoren en airconditioners omdat die klinken als drones of raketten.'

'Nederlanders moeten zich realiseren dat veel jongeren in Oekraïne zijn getraumatiseerd', vervolgt ze. 'Ik werk zelf veel met internationale studenten, maar als iemand me vraagt om met mensen uit Rusland samen te werken, wil ik dat natuurlijk niet. Westerse mensen begrijpen die gevoeligheid niet en verwachten dat we aardig blijven tegen de mensen die ons vermoorden. Ik stel voor dat men vaker aan Oekraïense studenten vraagt hoe het met ze gaat.'

Poberezhna: 'Als ik op een feestje vertel dat ik uit Oekraïne kom, vragen mensen altijd meteen: "Hoe gaat het met je familie?" Je weet dat je met je heftige verhalen de sfeer verpest, dan ga je gebeurtenissen toch maar op een luchtige manier uitleggen. Dit geeft helemaal niet correct weer hoe erg het allemaal is, maar je wil mensen ook niet weggagen.'

En oorlog of niet: het aantal studenten in haar thuisland is alleen gegroeid. 'Oekraïne is een van de meest hoogopgeleide landen in Europa', zegt Poberezhna. 'Ondanks de oorlog zijn er alleen meer studenten bijgekomen: bijna 900.000 in het hoger onderwijs. Dit is extra bijzonder als je in acht neemt dat er al 170 onderwijsinstellingen zijn vernietigd. De toegang tot onderwijs wordt steeds moeilijker. Dat zegt echt wat over de veerkracht van de studenten. De behoefte aan educatie wordt groter ten tijde van oorlog.'

Between life and war is te zien op YouTube

Basically babysitten

Rechtenstudent Selma Vaillant is *artist handler* voor de rappers van hiphopcollectief New Wave, dat vorige week vijf avonden in de Ziggo Dome optrad. Dat betekent: voortdurend alles regelen, 25 duizend stappen zetten en 's ochtends ook naar college. 'Soms is het net een kinderdagverblijf.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN
FOTO'S LISA BOSHIJZEN

Een voor een rijden glimmende Range Rovers, Lamborghini's en Mercedesen de bescheiden parkeergarage van de Ziggo Dome binnen. 'De soundcheck had al drie minuten geleden moeten beginnen', zegt Selma Vaillant (25), masterstudent civiel recht, terwijl ze op haar telefoon naar de klok kijkt. 'Maar iedereen komt nu pas binnenkassen.'

Vaillant ontvangt 'haar' artiesten elke dag tijdens de concertreeks van New Wave, een hiphopcollectief dat in 2015 op Schiermonnikoog een van de populairste Nederlandse hiphopalbums heeft gemaakt. De groep stond vorige week vijf aaneengesloten avonden in een volle Ziggo Dome en trok zo'n 85 duizend bezoekers.

'Ik ben de hele week artist handler voor sfb (Frenna, Jandro, km en Priceless) en D-double. Ik moet zorgen dat ze weten waar ze moeten staan, hoe laat ze naar hun *vocal coach* moeten, of wanneer de soundchecks zijn en ik fix het als ze wat nodig hebben. Ik laat bijvoorbeeld weten dat er gembershotjes gebracht moeten worden voor hun stem, omdat een week lang optreden echt killing is. Het is *basically* gewoon babysitten.'

Als de artiesten deze donderdag eindelijk arriveren, vraagt Vaillant of ze meteen willen doorlopen naar de kleedkamer. 'Felicia staat al klaar om jullie door te wijzen naar de soundcheck. En we hadden eigenlijk 15:30 uur afgesproken.'

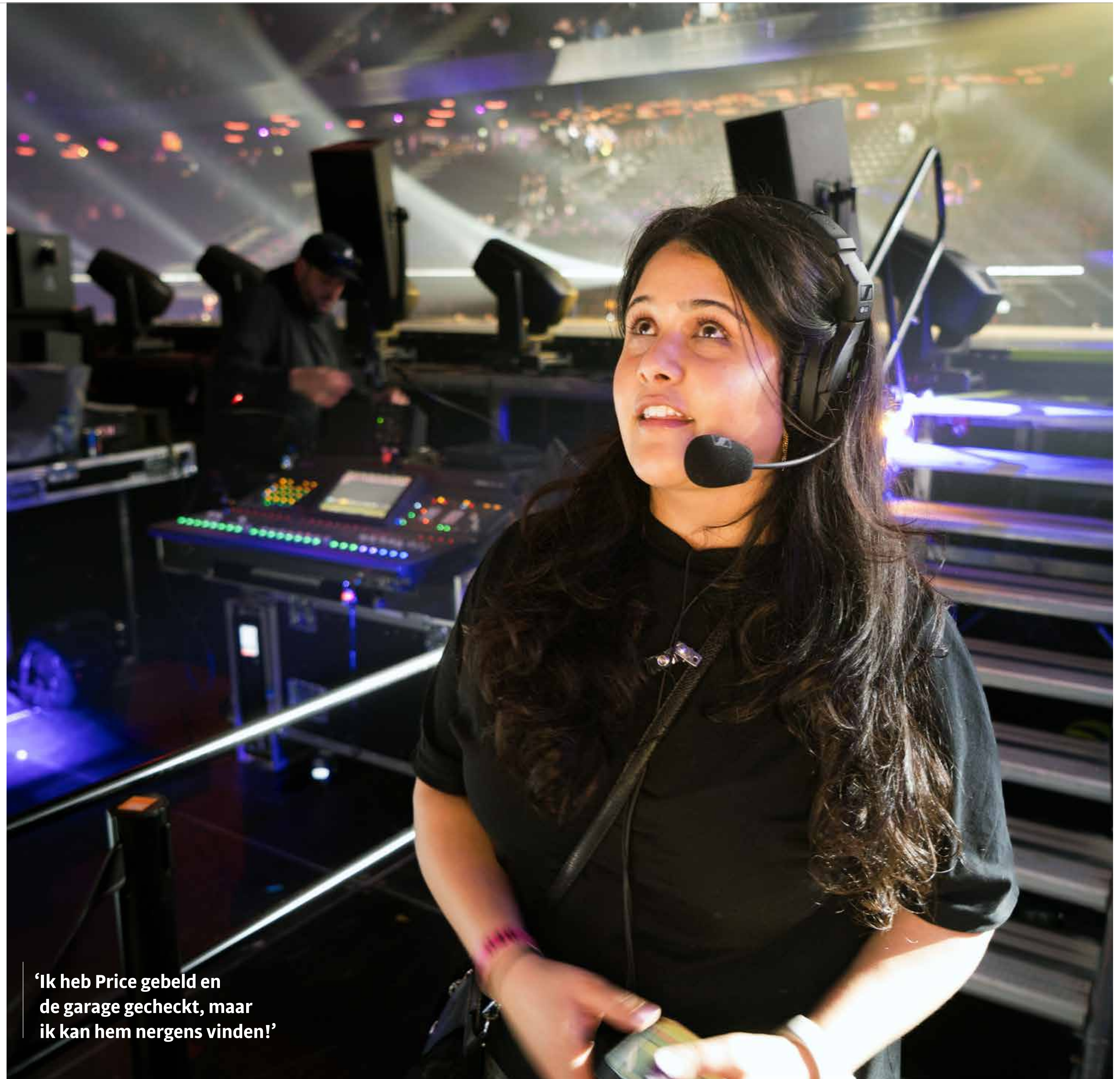
'Wij zijn *blacks*, we doen ons best', reageren de rappers lachend. Al bijna vier jaar werkt de student voor Frenna, al twee jaar op rij de best beluisterde artiesten van Nederland. 'Ik had hiervoor een bijbaan bij een art director en dan hielp ik op set bij videoclip, films en televisieseries. Toen heb ik ook een aantal keer geholpen bij clips voor Frenna. Ik had meteen zoiets van: o mijn god, *fucking sick*, ik wil bij zo'n productie werken. Een jaar later stond ik op een pre-party van 7Fest, een festival dat Frenna mede organiseert. Toen ik aan een van de medewerkers vertelde dat ik rechten studeerde, vroeg hij of ik een juridische stage wilde lopen.'

Gaandeweg rolde ze steeds meer in de rol van artist handler. 'Af en toe help je met wat dingen en dan word je steeds vaker gevraagd. Tijdens mijn stage hield ik me vooral bezig met contracten en ik weet vrijwel zeker dat ik dat in de toekomst wil doen, zowel in de muziek- als de voetbalwereld, want die twee overlappen heel sterk.'

Ze leeft naar eigen zeggen een 'Hannah Montana-dubbeleven', want de reünieconcerten van New Wave vallen precies samen met de start van haar nieuwe master.

'Dat is echt slechte timing. Gelukkig had ik alleen nog maar één vak op dinsdag. Ik was om drie uur 's nachts in het hotel, moest om elf uur 's ochtends in Leiden college volgen en om drie uur 's middags stonden de artiesten alweer te soundchecken. Ik kies niet graag tussen mijn studie en mijn werk, dus probeer ik altijd alles samen te proppen. Maar toen hing ik wel even aan een zijden draadje.'

In de Ziggo Dome belandt ze via kruip- en sluipweggetjes in de oranje gekleurde backstage. 'Heb je al uitgezocht wat je aan doet? Heb je al een riem? Komt die kapper nog?' Priceless schudt zijn hoofd. 'Ik regel wel een riem.' >

'Ik heb Price gebeld en de garage gecheckt, maar ik kan hem nergens vinden!'

Jonna Fraser en Selma Vaillant backstage in de Ziggo Dome

> Voor de 21 hiphopartiesten werken vier artist handlers zich in het zweet achter de schermen. 'We zijn een *all women team*, dankzij Frenna die een platform wil geven aan vrouwen zowel *on stage* als backstage. We hebben er echt plezier in met z'n allen en iedereen toont ons altijd zoveel dankbaarheid. Elke avond sta je voor een zware taak, maar het is prachtig om het iedere keer weer samen te fixen. We zijn echt een hechte groep met z'n allen.'

Is het niet stressvol? 'Je moet het gewoon doen, *I guess*. Je moet natuurlijk vooraf goed de tijdschema's doornemen met je artiesten. Maar het loopt altijd anders dan je verwacht. Ik ben wel gewend aan de druk, maar dit vind ik leuke druk. Bij mijn studie is dat niet altijd zo, want bij een tentamen is het erop of eronder. Terwijl ik juist adrenaline krijg van dit werk.'

Door een nog lege Ziggo Dome galmt het nummer 'Zeg dat niet' van Ronnie Flex en Lil' Kleine oorverdovend hard. In de coulissen liggen tientallen microfoons klaar: elke artiest heeft zijn eigen exemplaar inclusief meerdere back-ups.

Alleen: er ontbreekt een rapper bij de soundcheck. 'Waar is Price?' vraagt een van de andere artist handlers bezorgd aan Vaillant, die meteen wegrent en op zoek gaat. 'Ik heb hem al gebeld en de garage gecheckt, maar ik kan hem nergens vinden.'

Kort daarna verschijnt Priceless alsnog in de deuropening, krijgt hij zijn apparatuur en loopt hij het podium op om samen met de rest van SFB 'Jij kan chillen met mij' te zingen.

'Het is soms echt chaos', lacht de student, die deze week dagelijks 25.000 stappen zet. 'Soms is het net een kinderdagverblijf.' Het heeft haar ook meer zelfvertrouwen gegeven, zegt ze. 'Je moet vooral verbaal sterk zijn, zeker als je ziet hoe die rappers omgaan met elkaar. Ook al was ik 22 jaar toen ik begon, ik voel wel dat ik de plek heb verdiend waar ik sta en ik denk dat ik dat ook wel uitstraal. Ik beslis wat er gebeurt en gaat tot op heden altijd goed.'

Ze heeft het gevoel dat mensen uit de muziekindustrie haar juist serieuzer nemen als ze zegt dat ze nog studeert. 'Heel veel mensen hebben wel de middelbare school afgemaakt, maar zijn niet gaan studeren. Vaak wordt juist gezegd: "Deze meid is slim, ze is scherp."' Als zestienjarige luisterde ze al volop naar de muziek van New Wave. 'Het is echt *crazy* dat ik die mensen nu van zo dichtbij meemaak. Ik zie hoe hard ze werken en hoe het hele proces verloopt. Het zijn niet zomaar wat nummertjes. Er zit zoveel voorbereiding en creativiteit in, dat ziet het publiek niet.'

Volgens haar weten 'negen van de tien mensen' niet wat een artist handler doet. 'Toen ik het aan mijn ouders over New Wave vertelde, hadden ze geen idee. Tot mijn vader krantenartikelen las en toen zei: "Het is wel groter dan ik had verwacht. Wat stoer van je. Stiekem ben ik wel trots dat je je eigen weg inslaat." Hij dacht dat ik netjes de advocatenopleiding ging doen en op de Zuidas zou eindigen.'

'Vriendinnen zeggen altijd dat ik in twee werelden leef. Dat is ook zo, maar dat is ook hoe ik altijd al heb geleefd. Ik ben half-Iraakees, half-Nederlands. Ik ben opgegroeid in een hele witte omgeving en ging naar een kakkerschool zonder buitenlanders.'

'Pas toen ik ging studeren en in de muziek terecht kwam, begreep ik: "O, er zijn mede-buitenlanders." Dat trekt mij ook zo. Ik heb altijd het gevoel gehad dat ik moest kiezen tussen twee werelden, maar ik vind het juist fijn dat ik het allebei kan. In Leiden ben ik de Selma die is opgegroeid in Hillegersberg, hockeyt en studeert. In de Ziggo Dome ben ik de buitenlandse Selma die ook vrij over haar geloof en cultuur durft te praten. Maar goed, als het moet, kan ik hier ook de kakkerige Selma zijn die weet hoe het hoort.'

Het zijn de kleine dingen

Zelf de was vouwen, sinaasappelen uitpersen of koffie halen: schijnbaar eenvoudige activiteiten kunnen van groot belang zijn in de zorg voor mensen met dementie, zegt promovendus Mari Groenendaal.

DOOR ELSE VAN DER STEEG

'Drie keer per nacht ging Liesbeth haar bed uit. Ze stopte me in en verliet dan de slaapkamer. Ik zorgde dat er altijd een stapeltje wasgoed klaarlag in de andere kamer. Die vouwde ze dan op en daarna kwam ze terug naar bed.'

In de film *Ken je mij?* vertelt Jan over de dementie van zijn vrouw Liesbeth. In de eerste jaren dat ze nog thuis bleef wonen hield Jan daarover nauwkeurig een dagboek bij. Toen ze na zes jaar naar een verpleeghuis verhuisde, werd ze 's nachts onrustig. Waar er thuis altijd een stapeltje klaar lag, dwaalde ze nu doelloos door haar kamer.

Mari Groenendaal werkte als verpleegkundige, onder andere in de ouderenzorg, maar was zo gefascineerd door dementie dat ze besloot te promoveren. 'De hersenen zijn onontgonnen terrein, ik wilde zien welke mogelijkheden er nog wel zijn: hoe kan je iemand ondersteunen om het leven in een verpleeghuis nog zo optimaal mogelijk te houden.' Groenendaal richtte haar onderzoek binnen het Universitair Netwerk voor de Care Sector Zuid-Holland, een samenwerkingsverband tussen het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) en dertien zorginstellingen. De vraag die ze wilde beantwoorden: is het mogelijk om betekenisvolle activiteiten te behouden bij mensen met dementie, als ze verhuizen van hun eigen huis naar een verpleeghuis? Daarbij richtte ze zich specifiek op de rol die zorg- en welzijnsprofessionals hierin kunnen spelen voor patiënten en hun naasten. Het viel de promovendus namelijk op dat er vaak nog onvoldoende aandacht voor hen is tijdens de verhuisperiode. 'Naasten zijn vaak overbelast en hebben het zwaar. Voor de persoon met dementie is de verhuizing heel heftig: iemand verandert van fysieke omgeving. En daarbij zijn de naasten vervolgens minder betrokken bij de zorg.'

Daarbij zijn er vaak veel verschillende zorgverleners betrokken, waarbij het risico bestaat dat bepaalde activiteiten over het hoofd worden gezien. 'Voordat iemand in het verpleeghuis komt heeft diegene al thuiszorg gehad, een casemanager, en misschien ook een ergotherapeutische behandeling. Dus vaak is er al best veel geweest en gedurende die hele weg worden die betekenisvolle activiteiten meerdere keren opgehaald. Maar de bevindingen worden niet altijd meegenomen naar het verpleeghuis.' In het geval van Liesbeth uit het voorbeeld resulteerde dit dus in nachtelijke, rusteloze dwaaltochten. Ze was tot haar pensioen verpleegkundige geweest. Haar man Jan schreef in zijn aantekeningenboekje 'dat zij nu de zorg nodig heeft die ze altijd zo spontaan aan anderen heeft gegeven'.

'Het opvouwen van de was stond voor haar zorgende persoonlijkheid', zegt Groenendaal. De film *Ken je mij?* vloede voort uit haar onderzoek. 'We wilden de kennis uit het onderzoek toegankelijk maken voor iedereen die in aanraking komt met dementie.'

'Een echt buitenmens leerde een wandelingetje te maken zonder te verdwalen'

Groenendaal ontwikkelde een methode om zorgverleners te helpen om de activiteiten goed in kaart te brengen. 'Daarin bespreek je: Wie is de persoon? Wat zijn die betekenisvolle activiteiten? Wat is de waarde ervan voor die persoon? Hoe zien de fysieke en de sociale omgeving eruit? Omdat ook dat ziekteproces natuurlijk steeds vordert, moet je constant evalueren hoe de persoon het ervaart. Is het nog betekenisvol? Moet er iets aangepast?'

Is zo'n haalbaar terwijl overal in de zorg personeelstekorten zijn? Groenendaal: 'Ik denk dat het uiteindelijk tijd gaat besparen, omdat betekenisvolle activiteiten niet meer op verschillende momenten door verschillende professionals hoeven te worden geïnventariseerd.'

Het kan patiënten ook helpen bij de verhuizing. 'Ze ervaren mogelijk minder problemen, en ook in de periode erna tijdens het aanpassen aan de nieuwe omgeving.'

Bovendien verandert het traditionele verpleeghuis van vorm, verwacht Groenendaal. 'Mensen blijven langer thuis wonen en er is meer uitwisseling tussen medewerkers in woonzorgcentra en thuiszorg: bijvoorbeeld specialisten ouderengeneeskunde die in verbinding met de huisarts zorg verlenen

aan kwetsbare ouderen thuis. Dat is een positieve ontwikkeling, want hoe meer uitwisseling tussen de verschillende plekken, hoe beter de begeleiding wordt.'

'Het grappige is dat mensen vaak heel groot denken, terwijl het juist vaak de kleine dingen zijn. Een voorbeeld uit de praktijk is iemand die iedere ochtend zelf een glaasje jus wilde uitpersen en opdrinken. Iemand anders wilde beneden in het café een kopje koffie kunnen halen, door zelfstandig de route van de huiskamer naar beneden te leren. Iemand anders die in een verpleeghuis was komen wonen, een echt buitenmens, wilde zelfstandig naar buiten kunnen. Die heeft geleerd een wandelingetje buiten te maken, zonder te verdwalen.'

'Voor ons als professionals is het ook goed om te weten dat het om de kleine dingen gaat. Als je de waarde weet van een activiteit, maar dat lukt niet in het woonzorgcentrum, kun je wel bekijken: wat kan dan nog wel? Zo laat je zien dat het leven in het verpleeghuis gewoon doorgaat.'

Mari Groenendaal. Maintaining meaningful activities in persons with dementia. Promotie was 28 januari

Arbeidsinspectie legt Rechten onder de loep

De faculteit Rechten moet van de arbeidsinspectie aantonen dat zij voldoende werk maakt van het verlagen van de werkdruk en het verbeteren van de sociale veiligheid.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Alle universiteiten in Nederland worden door de inspectie bezocht, aangezien de problematiek landelijk is. In Leiden is de Rechten random uitgekozen door de arbeidsinspectie, samen met het Universitair Facilitair Bedrijf en de faculteit Geesteswetenschappen.

'Een aantal jaar geleden zijn er klachten geweest over de werkdruk aan onze faculteit', lichtte het HR-hoofd Gertia Knorr-van Dixhoorn tijdens een raadsvergadering toe. 'Naar aanleiding daarvan heeft de arbeidsinspectie destijds een onderzoek gedaan. Afgelopen december is de inspectie weer langs geweest, bij het college van bestuur. De bedoeling is nu dat ook de faculteit met de arbeidsinspectie in gesprek gaat, als voortzetting van dat onderzoek.'

Die gesprekken vonden vorige week plaats met verschillende medewerkers en leidinggevenden. 'Die personen zijn een dwarsdoorsnede van de faculteit', aldus Knorr-van Dixhoorn. 'We moeten onder meer laten zien wat we hebben gedaan met de resultaten van het werkbelevingsonderzoek op het gebied van sociale veiligheid en werkdruk. De uni-

versiteit heeft al heel veel beleid om die aan te pakken, en wij moeten aantonen wat we daarvan facultair doen, en hoe en waar we dat hebben vastgelegd.' Raadslid Gelijk Molier wilde weten hoe voor een representatieve dwarsdoorsnede is gezorgd. 'Degenen die echt onder de werkdruk bezwijken komen misschien niet opdagen, want die hebben daar de energie niet voor.' Knorr-van Dixhoorn: 'We hebben voortrekkers benoemd, dat zouden in eerste instantie alle wetenschappelijk directeuren zijn. Uiteindelijk zijn dat er twee geworden. Samen met hen hebben we gekeken wie we zouden kunnen vragen.'

Decaan Suzan Stoter benadrukte dat het geen onderzoek betreft naar wat er concreet aan werkdrukverlaging is gedaan en of medewerkers nu minder werk hebben dan de vorige keer dat de inspectie langskwam. 'Daar kan de inspectie niet zoveel mee, dat is een andere manier van onderzoek doen. Het gaat om de vraag of de faculteit voldoende aandacht heeft voor het fenomeen, waar dat uit blijkt en in welke vergaderingen de thema's worden geagendeerd.'

Raadslid Esther van Ginneken wilde weten of de raad op de hoogte kan worden gebracht van het resultaat. 'Ik ga ervan uit dat dat kan', reageerde Knorr-van Dixhoorn. 'Ik zie geen reden om de resultaten niet te delen.' De terugkoppeling zal medio maart plaatsvinden.

Is het begeleiden van promovendi onderzoek of toch onderwijs?

Een nieuw werkverdelingsmodel bij faculteit Archeologie leidt tot discussie: het begeleiden van promovendi wordt namelijk gerekend tot onderzoeksuren.

DOOR ELSE VAN DER STEEG

Het doel van het nieuwe zogenoemde parametermodel was om de werkdrukverdeling in de faculteit inzichtelijk te maken. Het geeft inderdaad een betere weergave van de taken, maar legt daarmee ook oneffenheden bloot, vindt de faculteitsraad.

In het document staat namelijk dat de begeleiding van PhD-kandidaten voor honderd procent wordt ingedeeld bij onderzoekstijd. 'We hebben als faculteitsraad met twaalf PhD-supervisors gesproken', zei raadsvoorzitter Marie Soressi. 'Dat zijn alle supervisors met twee of meer kandidaten, behalve degenen die geraadpleegd zijn voor het parametermodel. Tien van de twaalf gaven aan dat de begeleiding van een promovendus op zijn minst gedeeltelijk onder onderwijs moet worden gerekend. Het vereist namelijk training en draagt vaak niet direct bij aan het onderzoek van de begeleider.'

'Begeleiders schatten dat slechts een kwart tot de helft van de begeleidingstijd aansluit bij hun eigen onderzoeksaanda. Dat is niet verwonderlijk, want het idee is om een promovendus op te leiden tot een volwaardig onderzoeker,

die krijgt dus ook de vrijheid om eigen onderzoek te ontwikkelen.' Maar deze afwijking in cijfers is wel zorgelijk, want het weerhoudt supervisors ervan om PhD-plekken op te nemen in beursaanvragen. De raad wil daarom dat er in de werkverdeling net zoals bij studenten ook voor PhD-kandidaten onderwijsuren worden berekend, en ziet dat graag snel gebeuren. 'Dit probleem direct aanpakken zendt een goed signaal naar begeleiders', aldus Soressi: 'Universitair docent Jason Laffoon, die namens de werkgroep parametermodel aangeschoof bij de vergadering, beaamt dat 'de slinger misschien iets te ver is doorgeschoten'.

'De nadruk op onderzoek is waarschijnlijk bedoeld om te compenseren voor het feit dat bepaalde professoren in het verleden zeer grote groepen promovendi bijeenbrachten en zich zo in feite vrijkochten van het lesgeven. En het is ook, denk ik, een traditionele neiging binnen onze faculteit om beleid te ontwikkelen dat iedereen raakt om een klein aantal rotte appels aan te pakken.'

Volgens het hoofd bedrijfsvoering Jan Pronk speelt het dilemma universiteitsbreed en moet er eerst meer informatie worden verzameld: 'Wie is de eerste en tweede begeleider, hoe is de werkdruk verdeeld, want we horen veel verschillende verhalen over verschillende sectoren van de faculteit.'

Het faculteitsbestuur geeft aan er mee aan de slag te gaan en de kwestie na de zomer weer in de raad te bespreken.

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4.500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 7 leerlingen. Groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs**: *Mbo student, niveau 4 Engels. *Engels, 2 vmbo basis/kader. *Engels, 4 vmbo. *Twee leerlingen Nederlands 4 havo. *Nederlands, Engels, biologie, 3 vmbo kader. *Studiebegeleiding en Nederlands, 2 vmbo-havo. *Aardrikskunde, biologie 3 mavo. *Nederlands, brugklas, mavo-havo. *Nederlands, brugklas vmbo. *Rekenen, mbo niveau 2,3. *Nederlands, Engels, vmbo basis, 3e jaar. **Leiden-Zuid**, *3 leerlingen basisonderwijs. ***Alphen aan den Rijn**, twee leerlingen basisonderwijs. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekommen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor en Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftientig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, t+31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl of weekblad-mare@protonmail.com
Website mareonline.nl
Twitter [@weekbladmare](https://twitter.com/weekbladmare)
Mastodon [@weekbladmare@mastodon.online](https://mastodon.online)
Bluesky [@mareonline.nl](https://bsky.net/profile/mareonline)
Instagram [@weekbladmare](https://www.instagram.com/weekbladmare)
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofdreductie:
Frank Provoost:
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie:
Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Marcïelle van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Carmen Brouwer (stagiair)

Medewerkers:
Emiel Beinema | Lente van den Berg | Lisa Boshuizen | Remco Breuker | Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen | Mathijs de Jong | Emma van Kalmthout | Henrik Laban | Marieke Nolten | Zahra Menguellati | Anna Schaafsma

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl

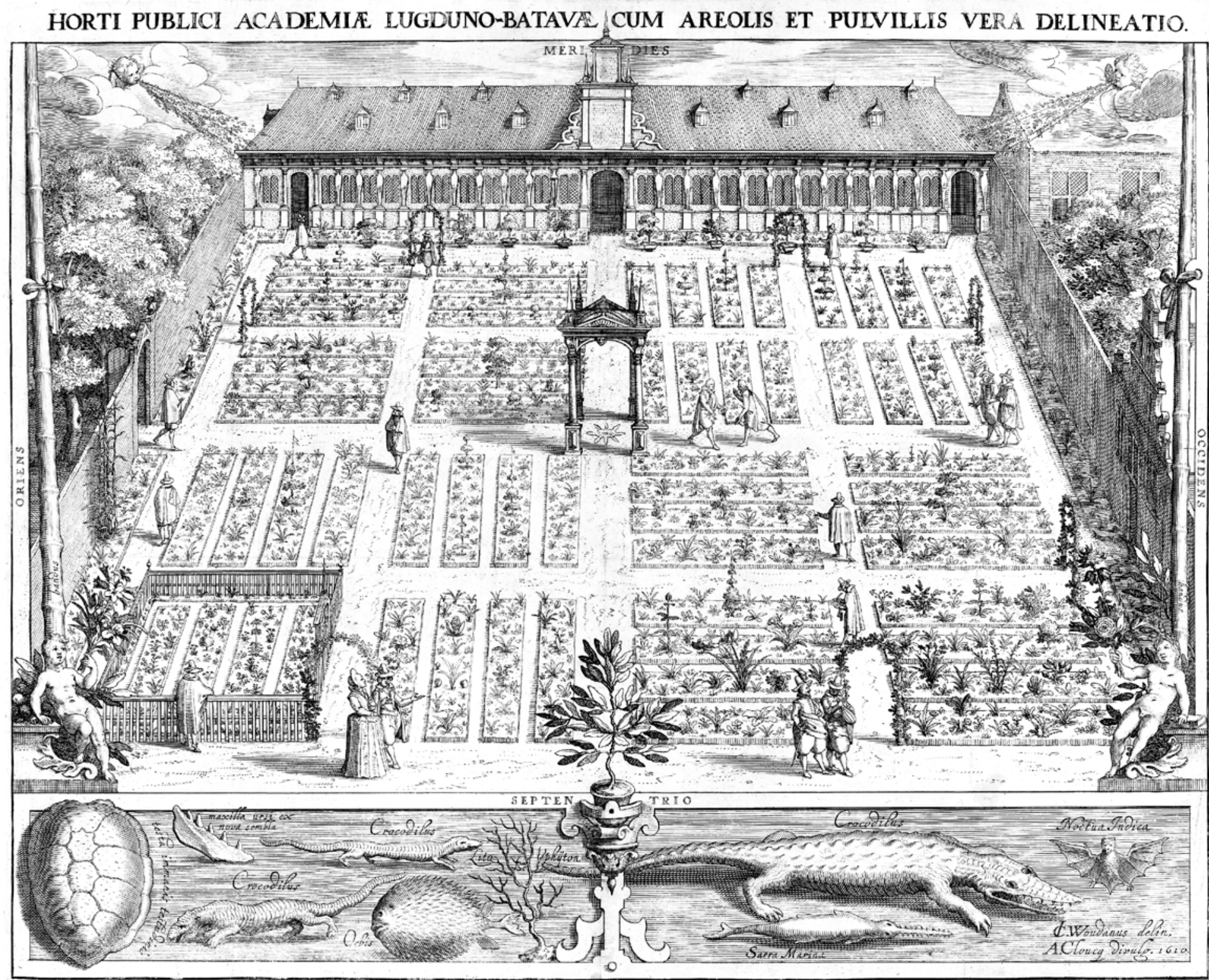
Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties:
Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, Telefoon 023-571 47 45, E-mail sales@bureauvanvliet.com bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad:
Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Annemarie Drahmann | Nour Eldin Emarat | Rosanne Hertzberger | Hermelijn Smits

De zogenaamde Woudanusprent uit 1610, waar de Clusius tuin op is afgebeeld

Onze groene vader

Op 19 februari is het vijfhonderd jaar geleden dat de beroemde botanicus werd geboren die aan de wieg stond van de Leidse hortus: Clusius. ‘Hij zou gefascineerd zijn door wat hier nu allemaal groeit.’

DOOR MARK REID

‘Tijdens de tulpenmanie waren bollen soms even duur als een grachtenpand’

nog een uitdaging. Niet alleen vanwege het kleine zestiende-eeuwse handschrift, maar ook omdat planten-namen in de tijd van Clusius nog niet gestandaardiseerd waren. ‘Daar is generaties naar gekeken. Wat hielp was dat er een herbarium met gedroogde planten was uit de zeventiende eeuw, dus dat gaf een beetje een idee van wat er aanwezig was. Als je dat vergelijkt met bekende oude namen voor planten kom je een heel eind. Maar er zijn nog steeds namen die we niet helemaal kunnen plaatsen. Sommige zijn ook heel vaag, bijvoorbeeld “vijf bolplanten”. Dat kunnen hyacinten, narcissen of nog iets anders zijn. Maar deze ene kaart is ook maar een momentopname. Er is in de loop der jaren genoeg veranderd.’

In tegenstelling tot wat soms wordt beweerd heeft Clusius niet de tulp geïntroduceerd in Nederland. Bouman: ‘Er waren hier in de omgeving al tulpen. Sommige welgestelde mensen hadden ze waarschijnlijk in hun privé-tuin staan. Maar Clusius heeft er wel aan bijgedragen om ze in Nederland meer bekendheid te geven. Hij deelde ze met mensen en schreef er veel over.’ De echte tulpenmanie heeft hij zelf niet meer meege-maakt, die brak zo’n dertig jaar na zijn dood uit. In de Clusius tuin zijn nog wel een paar bedden opval-lend omheind door een hekje dat ook al op zeventien-de-eeuwse tekeningen te zien is. ‘Er wordt verondersteld dat daar de bijzondere tulpen stonden’, vertelt Bouman. ‘Tijdens de tulpenmanie waren sommige bollen even hoog geprijsd als een grachtenpand in Amsterdam. Maar het is wel een hekje van heuphoogte, dus ik weet niet of dat echt had geholpen.’ Bouman wijst naar de bijenkorven. ‘Dat zijn replica’s van een illustratie uit een boek dat Cluyt, die ook imker was, heeft geschreven: *Van de Byen, hare wonderlicke oorsprong*. Dat boek is deels geschreven als dialoog: Clusius stelt de vragen en Cluyt geeft antwoorden.’ Niet lang na het overlijden van Cluyt treedt Clusius af, een teken van de nauwe band tussen de twee. In de eeuwen die volgen is de hortus alleen maar verder uitge-breed, en zijn er verschillende tropische planten naar de botanicus vernoemd. Planten die hij zelf overigens nooit heeft gezien.

‘Ik denk dat hij gefascineerd zou zijn door wat we nu alle-maal hebben’, aldus Bouwman. ‘Hij was toen al gefas-cineerd door nieuwe soorten, zoals de aardappel die toen net uit Amerika over was gekomen. Ik denk dat hij iedereen zou bevragen hoe je ze allemaal verzorgd. In een brief schreef hij ooit dat hij zijn werk deed uit passie voor planten. Dat hopen wij vandaag de dag mee te geven aan iedereen.’

Botanisch tekenen, stekjes ruilen en brood bakken

Om de plantkundige te eren, organiseert de hortus het he-le jaar activiteiten onder de noemer *Tijdreizen met Clusius*. Die feestelijkheden worden afgetrapt op zijn geboorteda-tum 19 februari. Dan organiseert de tuin verschillende le-zingen over Clusius, tulpen en herbaria. Ook is er een spe-ciale wintermarkt waar bezoekers stekjes en zaadjes kun-nen ruilen en brood bakken bij het vuur. De rest van het jaar zijn er ook nog bijzondere activiteiten. Zo zijn er een vierdaagse cursus botanisch tekenen, ver-schillende fototentoonstellingen, workshops microscopie, en lessen botanisch tekenen voor jong en oud.

‘Hij is geboren in Atrecht, het huidige Arras in Frankrijk. Toen hoorde het nog bij de Zuidelijke Nederlanden, dus hij wordt wel als Vlaming gezien’, vertelt Roderick Bouman, over de befaamde plantkundige Charles de l’Écluse, beter bekend onder zijn Latijnse naam Carolus Clusius.

Bouman is collectiebeheerder bij de Leidse hortus botanica, waar dit jaar wordt gevierd dat de geestelijk vader vijf eeuwen geleden werd geboren. ‘Toen Clusius hier kwam was hij al redelijk op leeftijd en had hij al in Oostenrijk, Spanje, Portugal en Engeland gewoond. Hij had een gigantisch netwerk aan mensen met wie hij brieven en planten uitwisselde. En hij kende acht talen.’ Niet lang na de oprichting van de hortus in 1590, toen nog amper aangelegd, was Clusius bereid naar Leiden te komen. In 1594 werd Cluyt aangesteld als zijn rechterhand. Clusius was met recht al een bekendheid in de zestiende eeuw. Bouman: ‘Hij heeft een aantal beroemde werken vertaald, die zo voor meer mensen beschikbaar werden. Daarnaast heeft hij in zijn eigen werk de lokale planten beschreven van onder andere de Oostenrijkse Alpen en Hongarije. Die worden nu gezien als een van de eerste flora’s van die gebieden. In plaats van dat hij alleen maar planten die voor hem nieuw waren beschreef, nam hij gewoon alles wat hij over planten tegenkwam mee. Hij keek naar de plant an sich.’ Clusius’ invloed op de hortus is nog steeds duidelijk zichtbaar. Wie onder het Academiegebouw de tuin inloopt, stuit meteen op de Clusius tuin, een replica van het origineel, met dezelfde indeling, maar wel iets kleiner.

Bouman: ‘Het is een typische renaissance tuin uit de zestiende eeuw. Hij is qua indeling ook erg gebaseerd op de tuin in Padua, met strakke lijnen en strakke bedjes. In de universiteitsbibliotheek ligt een lijst met planten uit 1594. Daarin staat precies de indeling van de bedden zoals je die nu ook ziet in de Clusius tuin. En met heel kleine nummertjes in de bedden is ook aangegeven welke plant waar stond.’ Uitvogelen welke plant precies waar moest staan, was

‘Het lijkt hier soms net een buurthuis’

DOOR EMIEL BEINEMA
FOTO MARC DE HAAN

Hoe ziet een gemiddelde werkdag bij Wines and More eruit?

‘Die bestaat niet. We hebben geen vaste rollen: iedereen doet alles. We doen de verkoop in de winkel, we gaan naar proeverijen om nieuw assortiment in te kopen, we bezorgen met de twee bakfietsen die voor de deur staan en we hebben ook nog een bus waarmee we bijvoorbeeld bierfusten voor studentenfeesten leveren.

‘De planning is heel flexibel. Als je in de zomer veel tijd hebt, kun je meer werken en in de tentamenperiodes juist een of twee weken minder.

‘Soms is het wel stoeien als we allemaal tentamens hebben, maar dat regelen we

onderling. Ik heb ook een keer een periode op veel verschillende dagen colleges gehad. Dan ging ik ’s ochtends hierheen, dan twee uurtjes naar mijn collega, en werkte ik daarna de rest van de dag weer.’

Wat vind je het leukst om te doen?

‘Het liefst verkoop ik wijn. Daarin heb ik me het meest ingelezen. Maar een dagje chauffeurs met de bus vind ik ook helemaal niet vervelend. De ene keer sta je bij de universiteit, dan weer bij een studentenfeest waar vijftien fusten naar binnen moeten. Dan moet dat allemaal houtje-touwtje ergens naartoe worden gebracht.’

Heb je alles wat jullie verkopen geprobeerd?

‘Een bijkomstigheid van dit werk is dat je veel dingen, ook de dure flessen, op proeverijen al geproefd hebt. Dus daarvan weet je heel goed wat je in huis hebt. En verder kun je een beetje deductief aan de hand van de druiven, de herkomst en de productiemethode ook smaakpatronen achterhalen.

‘Maar we proberen zo veel mogelijk te proeven. Dus als er eens iets nieuws binnenkomt waarvan we graag nog willen weten wat het is, dan gaat er weleens een fles open als er veel mensen zijn. En als hij eenmaal open is, gaat hij natuurlijk ook naar klanten die willen proeven.’

Leer je de smaak van klanten dan ook kennen?

Een langslappende collega: ‘Van een hoop klanten weten we beter wat ze drinken, dan hoe ze heten.’

Marijn: ‘Dat is een goeie! We hebben veel vaste klanten, bij wie we op de route liggen. Sommigen willen elke keer wat anders, maar anderen komen altijd voor hetzelfde. Daar hoef je het eigenlijk niet meer aan te vragen, en soms weten ze het zelf ook gewoon te vinden. ‘Ze zijn wel heel gevarieerd: van student tot professor tot stratenmakers en aannemers. Alles en iedereen komt hier. Het kan hier ook weleens een buurthuis worden. Er worden een hoop praatjes gemaakt. Zeker zaterdag tussen vier en zes hangt hier een erg gemoeidelijke sfeer. We horen hier een hoop voorbijkomen: zeker de laatste nieuwtjes en de dingetjes die spelen.’

Heb je zelf een favoriet in jullie assortiment?

‘Nou, één is wel lastig. Maar wat ik echt heel lekker vind, wat niet-alcoholhoudend is, is de Pimento: een soort pittig ginger beer, heel fris met een pepertje erin. Ik denk dat het gros van de flesjes die we inkopen aan het personeel worden verkocht. Dus als het op is, dan kan dat ook komen doordat ik weer vier flesjes mee naar huis heb genomen.’

COLUMN | MATHIJS DE JONG

Dat er ‘een loopbaanadviseur’ bestaat, maakt mij woest

Het leven van een student is het leven van een mens op zoek. Op zoek naar vakken en onderwerpen die het meest interesseren. Naar nieuwe vrienden, naar nieuwe contacten, enerverende ervaringen en toch vooral: naar bovenmatig veel plezier.

De studententijd is ook een periode waarin je nieuwe dingen kunt proberen – commissiewerk, een bestuursjaar, een buitenlandervaring, dronken blowen in je eigen kamer en daar van niemand straf voor krijgen behalve van een zich omkerende maag – zonder dat daar grote consequenties aan verbonden zijn. Wie eenmaal een hypotheek (iew!), een partner (bah!) en kinderen (gadver in het kwadraat!) heeft, is immers minder snel

geneigd het roer volledig om te gooien en iets totaal nieuws te proberen.

Al die mogelijkheden geven natuurlijk ook ontzettend veel stress. Leveren het gevoel de verkeerde keuzes te zullen maken. FOMO. Dat geldt in het bijzonder voor het kiezen van een stage of een baan.

Gelukkig is onze prachtige universiteit zich daar in haar oneindige betrokkenheid ook goed van bewust. En heeft zij de ‘loopbaanadviseur’ in het leven geroepen.

Alleen: dat er zoiets bestaat als een ‘loopbaanadviseur’ maakt mij helemaal woest. De reden dat ik ging studeren was *niet* om mijzelf te verzekeren van een mooie, mij als een oude jas passende carrière.

Nee, de reden dat ik wilde gaan studeren was om mij te verdiepen in een onderwerp dat mij fascineerde, om analytische vaardigheden op te doen, en naar ik begreep van oudere al studerende vrienden, genoeg tijd over te houden om met maten midden op de dag een pot bier open te trekken.

Voor advies over mijn toekomstige baan was ik geen rechten gaan studeren.

En ja, ja, het idee is natuurlijk prachtig! Studenten die geen sociaal of professioneel vangnet hebben, omdat zij bijvoorbeeld eerstegeneratiestudenten zijn, weten immers niet welke arbeidsmogelijkheden er precies zijn. Zij kunnen erg gebaat zijn bij een meedenkende adviseur die hun opties voorschotelt waar zij zelf nooit op gekomen waren. Behalve dan dat ik zo’n eerstegeneratiestudent ben, en ik het gesprek met de loopbaanadviseur net zo goed niet kon hebben gevoerd. Want hoewel ik antwoord kreeg op mijn vragen (omtrent de combinatie stage en scriptie, en tips voor de door mij gevreesde sollicitatieprocedure), was het devies dat zo’n combinatie best te doen is, maar dat het ‘af en toe wat aanpoten wordt’ en dat ik voor wat betreft de tips vooral moest kijken naar de website (www.careerzone.universiteitleiden.nl). Uiteindelijk bewijst ook onze loopbaanadviseur dat het leven van een student een groot eigenhandig zoeken is – naar de juiste loopbaankeuzes en naar de juiste info op een website die sinds 2016 nooit meer lijkt te zijn geüpdatet.

Mathijs de Jong is student rechten

‘Ik ging niet studeren om mijzelf te verzekeren van een mooie, mij als oude jas passende carrière’